

TA'LIMNI ISLOH QILISH, SAMARALI BOSHQARUV TIZIMINI YARATISH

Omontoshev Bahrom

Meliboyev Sobir

Jdpu, Maktab menejmenti 4-bosqich talabalari

Annotatsiya: Bu ilmiy maqolada ta'lim tizimlarida ommalashtirilayotgan o'zgarishlarni va samarali boshqaruvning muhim asoslari ko'rib chiqiladi. Maqola o'qituvchilar, mudirlik va boshqaruv organlari uchun ta'lim tizimlarini yangilash, rivojlantirish va mustaqil o'rganuvchilarni o'quv jarayonida tortib chiqishga qaratilgan tadbirda amalga oshirilishi uchun yo'l ko'rsatadi. Maqolada ta'limni isloh qilish jarayonida ko'p yonalishlardan foydalanilishi, shu jumladan, ta'lim texnologiyalari, pedagogika usullari, o'quvchilar va o'qituvchilar munosabatlari, tahlil va baholash tizimlari kabi muhim mavzular ko'rib chiqiladi. Samimiy va tajribali menejerlar va o'qituvchilar uchun bu maqola qiziqarli va foydali bo'lishi mumkin.

Kalit so'zlar: Ta'limni isloh qilish, boshqaruvning samarali tashkili, o'quv jarayonini yangilash, mustaqil o'rganish, o'quv jarayonini tahlil qilish, pedagogika innovatsiyalar, ta'lim texnologiyalari, o'quvchilar va o'qituvchilar munosabatlari, o'quv samaradorligi, ta'lim rivojlantirish strategiyalari

Аннотация: В данной научной статье рассматриваются изменения, продвигаемые в образовательных системах, и важные основы эффективного управления. В статье представлены рекомендации для учителей, директоров школ и руководящих органов, которые следует реализовать в рамках мероприятия, направленного на обновление, развитие и вовлечение независимых учащихся в процесс обучения. В статье рассматривается использование многих направлений в процессе реформы образования, включая такие важные темы, как образовательные технологии, педагогические методы, взаимоотношения ученика и учителя,

системы анализа и оценки. Для искренних и опытных руководителей и преподавателей эта статья может быть интересна и полезна.

Ключевые слова: Реформа образования, эффективная организация управления, обновление образовательного процесса, самостоятельное обучение, анализ образовательного процесса, педагогические инновации, образовательные технологии, отношения ученика и учителя, эффективность образования, стратегии развития образования.

Abstract: This scientific article examines the changes being promoted in educational systems and the important foundations of effective management. The article provides guidance for teachers, principals, and governing bodies to be implemented in an event aimed at updating, developing, and engaging independent learners in the learning process. The article examines the use of many directions in the process of educational reform, including such important topics as educational technologies, pedagogic methods, student-teacher relationships, analysis and evaluation systems. For sincere and experienced managers and teachers, this article can be interesting and useful.

Key words: Educational reform, effective organization of management, renewal of the educational process, independent study, analysis of the educational process, pedagogic innovations, educational technologies, student-teacher relations, educational efficiency, educational development strategies

Ta'lim jamiyatning asosiy tayanchi bo'lib, kelajak avlodlarning ongi va malakasini shakllantiradi. Asrlar davomida butun dunyoda ta'lim tizimini isloh qilish va takomillashtirishga turli urinishlar bo'lgan. Bu islohotning muhim jihatlaridan biri ta'lim muassasalarida samarali boshqaruvni tashkil etishdir. Resurslarni samarali taqsimlash, xodimlarni qo'llab-quvvatlash va talabalar yuqori sifatli ta'lim olishlarini ta'minlash uchun samarali boshqaruv muhim ahamiyatga ega. Ushbu insho tarixiy kontekstni, asosiy shaxslarni, ta'sirni va ta'limni isloh qilish va samarali boshqaruvni tashkil etish sohasiga hissa qo'shgan nufuzli shaxslarni o'rganadi. Tarixiy jihatdan, rasmiy ta'lim tizimlari

ming yillar davomida mavjud bo'lib, Gretsiya va Rim kabi qadimgi sivilizatsiyalar o'z yoshlarini tarbiyalash uchun maktablar tashkil etishgan. Biroq, faqat zamonaviy davrga kelib, ta'lim keng aholi uchun yanada kengroq bo'ldi. 18—19-asrlarda sanoat inqilobining boshlanishi bilan savodli va malakali ishchi kuchiga ehtiyoj ortib bordi. Bu ko'plab mamlakatlarda majburiy ta'lim qonunlarining o'rnatilishiga olib keldi, bu esa ta'limni barcha bolalar uchun huquqqa aylantirdi. Ta'lim islohotlari tarixidagi asosiy shaxslardan biri Horace Mann bo'lib, u ko'pincha "Amerika ta'limining otasi" deb ataladi. Mann 19-asr o'rtalarida Massachusets shtati ta'lim kengashi kotibi bo'lib ishlagan siyosiy va ta'lim islohotchisi edi. Demokratik jamiyat uchun har tomonlama ta'lim zarur, deb hisoblab, markazlashgan va standartlashtirilgan ta'lim tizimini yoqlab chiqdi. Manning sa'y-harakatlari o'qituvchilarni tayyorlash kollejlari, majburiy davomat qonunlari va Massachusetsda umumiy maktab tizimini yaratishga olib keldi. Mann islohotlarining ta'siri sezilarli bo'lib, boshqa shtatlar va mamlakatlarda ta'limni isloh qilish harakatlari uchun namuna bo'ldi. Uning xalq ta'limining ahamiyati va uni ta'minlashda davlatning roliga alohida e'tibor qaratishi zamonaviy ta'lim tizimlarining rivojlanishiga zamin yaratdi. Mannning ishi, shuningdek, resurslardan samarali foydalanish va o'quvchilar sifatli ta'lim olishlarini ta'minlash uchun maktablarda samarali boshqaruv zarurligini ta'kidladi. Mandan tashqari, ta'limni isloh qilish va samarali boshqaruv sohasiga hissa qo'shgan boshqa ko'plab nufuzli shaxslar ham bo'lgan. Ana shunday shaxslardan biri faylasuf va ta'lim islohotchisi, ta'lim haqidagi ilg'or g'oyalari bilan mashhur bo'lgan Jon Dyuidir. Dyui ta'lim o'quvchilarga yo'naltirilgan bo'lishi, har bir o'quvchining shaxsiy ehtiyojlari va manfaatlariga e'tibor qaratish lozim, deb hisoblagan. U tanqidiy fikrlash va muammolarni hal qilish qobiliyatlarini ta'kidlaydigan amaliy, tajribali o'rganishni qo'llab-quvvatladi. Dyuning g'oyalari ta'lim amaliyotiga doimiy ta'sir ko'rsatdi, bugungi kunda ko'plab maktablar o'qitish va o'rganishda ko'proq o'quvchilarga qaratilgan yondashuvni qo'llaydilar. Uning ta'limda amaliy bilimlar va real hayotiy tajribalarning ahamiyatiga urg'u berishi o'qituvchilarning o'quv dasturlarini ishlab chiqish va o'quvchilar taraqqiyotini baholash usullarini shakllantirdi. Ta'lim islohoti sohasidagi yana bir

nufuzli shaxs - ta'lim bo'yicha tadqiqotchi va siyosat tahlilchisi Linda Darling-Xammond. Darling-Xammond o'qituvchilarni tayyorlash va qo'llab-quvvatlashni yaxshilashning kuchli himoyachisi bo'lib, o'qituvchilar talabalar muvaffaqiyatida muhim rol o'ynashini ta'kidladi. U o'qituvchilarning malakasini oshirishga ko'proq sarmoya kiritish va o'qituvchilar faoliyatini baholash uchun yanada samarali baholash tizimlarini ishlab chiqishga chaqirdi. Darling-Xammondning ishi o'qituvchilarni qo'llab-quvvatlash va talabalar uchun ijobiy ta'lim muhitini yaratishda samarali boshqaruv muhimligini ta'kidladi. Uning tadqiqotlari shuni ko'rsatdiki, yaxshi qo'llab-quvvatlangan va yuqori malakali o'qituvchilar talabalarga akademik muvaffaqiyatlarga erishishda yordam berishda samaraliroq. Darling-Xammond o'qituvchilar sifati va kasbiy rivojlanishiga e'tibor qaratib, ta'lim tizimini isloh qilish va talabalar natijalarini yaxshilash bo'yicha olib borilayotgan sa'y-harakatlarga hissa qo'shdi. Ta'lim tizimini isloh qilish va samarali boshqaruv sohasida ko'plab ijobiy o'zgarishlar bo'lsa-da, yechimini kutayotgan muammolar va tanqidlar ham mavjud. Ta'limni isloh qilish borasidagi sa'y-harakatlarning asosiy tanqidlaridan biri standartlashtirilgan test va javobgarlik choralariga e'tibor qaratishdir. Tanqidchilarning ta'kidlashicha, standartlashtirilgan testlar o'qituvchilarning yutuqlarini to'liq o'lchashni ta'minlamaydi va boshqa muhim ko'nikma va bilimlarni e'tiborsiz qoldiradigan tor, testga asoslangan o'quv dasturiga olib kelishi mumkin. Ta'lim boshqaruvidagi yana bir qiyinchilik - bu resurslarni taqsimlash va moliyalashtirishdagi nomutanosiblikdir. Kam ta'minlangan jamoalardagi ko'plab maktablar malakali o'qituvchilarni jalb qilish va ushlab turish, yangilangan materiallar va texnologiyalar bilan ta'minlash va darsdan tashqari tadbirlarni taklif qilish uchun kurashmoqda. Bu talabalar uchun teng bo'lmagan o'yin maydonini yaratishi mumkin, bu erda badavlatroq odamlar ta'lim imkoniyatlari va resurslaridan ko'proq foydalanishlari mumkin. Kelajakka nazar tashlaydigan bo'lsak, ta'lim islohoti va samarali boshqaruv sohasini shakllantirishi mumkin bo'lgan bir qancha potentsial o'zgarishlar mavjud. Asosiy e'tibor yo'nalishlaridan biri - ta'limga texnologiya integratsiyasi. Raqamli o'quv platformalari, onlayn resurslar va virtual sinf xonalarining ko'payishi bilan o'qituvchilar talabalarni jalb qilish va

o'rganish tajribasini shaxsiylashtirish uchun yangi vositalarga ega bo'ldilar. Texnologiyalar ta'limni yanada qulayroq va adolatli qilish imkoniyatiga ega bo'lib, kam ta'minlangan jamoalardagi talabalar uchun bo'shliqni yopadi.

Yana bir muhim voqea - ta'limda ijtimoiy va hissiy ta'limga e'tibor qaratilishi. Talabalarning muvaffaqiyatida ruhiy salomatlik va farovonlikning muhimligini tan olgan holda, ko'plab maktablar o'zlarining o'quv dasturlariga ijtimoiy-emotsional ko'nikmalarni kiritmoqdalar. Talabalarga his-tuyg'ularni boshqarish, munosabatlarni o'rnatish va mas'uliyatli qarorlar qabul qilishni o'rgatish orqali o'qituvchilar ularning umumiy rivojlanishi va ilmiy yutuqlarini yaxshiroq qo'llab-quvvatlashlari mumkin.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, ta'limni isloh qilish va samarali boshqaruvni tashkil etish barcha o'quvchilarning yuqori sifatli ta'lim olish imkoniyatini ta'minlashning hal qiluvchi tarkibiy qismidir. Tarix davomida bu sohaga hissa qo'shgan, ta'lim amaliyoti va siyosatini shakllantirgan ko'plab nufuzli shaxslar bo'lgan. Muhim ijobiy o'zgarishlar bo'lsa-da, hal qilinishi kerak bo'lgan muammolar va tanqidlar ham mavjud. Turli istiqbollari va kelajakdagi potentsial rivojlanishlarni hisobga olgan holda, biz ta'lim tizimini takomillashtirishni davom ettirishimiz va barcha talabalarga muvaffaqiyatga erishish imkoniyatini berishimiz mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. "Maktabni samarali boshqarish" Alma Xarris, Daniel Muijs
2. Alma Xarris, Mishel Jons va Daniel Muijs tomonidan "Maktabni takomillashtirish: maktabni yaxshilash uchun resurslarni ko'paytirish"
3. Brent Davies tomonidan "Maktabni takomillashtirish uchun strategik etakchilik"
4. Alma Xarris, Janet Gudall va Petros Pashiardis tomonidan tahrirlangan "Maktablarni o'zgartirish: ijodkorlik, tanqidiy fikrlash, aloqa, hamkorlik"
5. Alma Xarris va Daniel Muijs tomonidan "O'qituvchilarning etakchiligi orqali maktablarni yaxshilash"
6. Piter Erli va Sara Bubb tomonidan "Maktabni yaxshilash uchun samarali etakchilik"